

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Maasdriel

Postbus 10.000 5330 GA Kerkdriel

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Zaltbommel

Postbus 10.002 5300 DA Zaltbommel

Maasdriel, 1 mei 2020

Betreft: Advies mbt Mantelzorgbeleid, beleidsplan 2020-2024

Met deze brief reageert de Cliëntenraad Sociaal Domein Bommelerwaard / CSDB op uw adviesaanvraag mbt beleidsplan Mantelzorgbeleid 2020-2024 per mail op 1 april 2020 en op 6 april 2020 ontvangen.

De CSDB vindt het positief dat er naast het beleid m.b.t. het mantelzorgcompliment, nu ook de diverse door de gemeenten geboden initiatieven voor mantelzorgers in een beleidsplan worden vastgelegd.

Sinds 1 januari 2015 is het aanvragen van het mantelzorgcompliment van de Sociale Verzekeringsbank /SVB overgedragen aan de gemeente en krijgt de gemeente hiervoor budget voor van het Rijk. De besteding van dit budget is aan de gemeente. Naast het mantelzorgcompliment bieden de gemeenten, via stichting Welzijn Bommelerwaard, vanuit dit budget diverse activiteiten voor mantelzorgers aan. De CSDB onderschrijft het belang dat er vanuit het perspectief van cliënten inhoudelijk naar dit beleidsplan wordt gekeken en geeft in dit advies per onderdeel van het beleidsplan een reactie.

Maasdriel en Zaltbommel besteden ieder in een eigen beleidsplan sociaal domein aandacht aan het mantelzorgcompliment en geven aan te streven naar een mantelzorgbeleid.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Mantelzorg heeft als zodanig altijd al bestaan, werd als woord in 1972 geïntroduceerd en kent diverse vormen. Dit is afhankelijk van de benodigde zorg en de relatie tussen zorgvrager en mantelzorger. Het spreekt voor zich dat er aandacht aan besteed wordt, maar de CSDB pleit vooral voor een meer gedifferentieerde visie en aanpak. En dit ook vertaald naar een passend aanbod van ondersteuning c.q. activiteiten.

Door keuzes van de centrale overheid is het beroep op mantelzorg en vrijwilligerswerk enorm toegenomen en dus de behoefte aan support.

De CSDB zou daarom graag zien dat het door het rijk toegekende budget (ook al is het niet meer geoordeeld) **ruimer besteed** wordt aan mantelzorg. Zo werd in Maasdriel in 2019 van het totale budget € 183.558 slechts € 45.069 besteed aan subsidie Welzijn Bommelerwaard en € 35.000 aan het mantelzorgcompliment, dus € 103.489,59 niet. Het budget van Zaltbommel was toen € 210.731, waarvan we geen cijfers mbt de besteding hebben kunnen achterhalen.

1.2 Onderzoek

De conclusie op basis van het 213a onderzoek van Zaltbommel om de ondersteuning te intensiveren zien wij graag aangevuld met **streefgetallen**. Het interne memo Onderzoek mantelzorgbeleid van Maasdriel laat zien dat er slechts 4 mantelzorgers zijn gesproken en niemand jonger dan 50 jaar. Als de inschatting klopt dat 17% van 24.350 inwoners mantelzorg verleent, dan zouden wij graag een grondiger onderzoek naar wensen en behoeften vanuit mantelzorgers zelf willen zien. Zoals al eerder genoemd ook gedifferentieerd naar diverse specifieke situaties. Wij betreuren het dat het rapport 213a van Maasdriel niet voor ons was in te zien. Voor zover ons bekend dateert het laatste verdiepend tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder alle toen bekende mantelzorgers uit 2013 (door Onderzoeksbureau SGB0). Wij stellen voor opnieuw **een grootschalig onderzoek onder mantelzorgers** te organiseren en o.a. met de focus op hoe de gemeenten en Welzijn Bommelerwaard hun ondersteuning beter aan kunnen laten sluiten bij de behoefte.

1.3 Wettelijk kader

Dit spreekt voor zich en wij kunnen ons vinden in het benutten van de 4 elementen Vinden, Versterken, Verlichten en Verbinden.

1.4 Doelstelling

De focus leggen op preventie heeft ook onze voorkeur en is zowel in belang van de zorgvrager als de mantelzorgers. Bovendien een kans om kosten te besparen en dus meer rendement van het budget te realiseren.

1.5 Definitie mantelzorg

Naast deze omschrijving vragen we nogmaals aandacht voor de grote diversiteit binnen de groep van mantelzorgers. Het is goed om die verder in kaart te brengen. Zelfs bijv. zusjes en broertjes van iemand met een zorgvraag in een gezin worden betrokken bij de mantelzorg!

De criteria om als 'mantelzorgers' te worden gezien, worden door beide gemeenten te eng geformuleerd. Er zijn ook veel mantelzorgers die langdurig moeten zorgen, bijv. voor kinderen met een handicap. Daarbij is er een subgroep van mantelzorgers die wel jarenlang zorgen, maar niet aan het urencriterium per week gedurende 3 maanden komen, die nu buiten de boot vallen. Het SVB hanteerde voor 2015 een ruimere definitie. Het was in elk geval ook gekoppeld aan een PGB. (en los van het aantal uur per week gedurende 3 maanden).

1.6 Populatie

In beide gemeenten ligt het **aantal mantelzorgers hoger** dan landelijk op basis van cijfers uit 2016. (Nederland 14,2%, Zaltbommel 15,4 % en Maasdriel 17,0%)

Voor een indicatie van de aantallen mantelzorgers per gemeenten op basis van CBS-gegevens per 1-1-2017 zie:

<https://mantelzorg.nl/uploads/content/file/1802%20MEZZO%20-%20gemeenteraadsverkiezing%20Mantelzorgers%20per%20gemeente%20DEF.pdf>

Wij adviseren om te inventariseren hoe dat komt, of het gunstig of juist zorgelijk is en de cijfers te actualiseren.

1.7 Het ondersteunen van mantelzorgers

Gezien het grote belang ligt er bij de gemeente vanuit de overheid een algehele beleidsopdracht om mantelzorg vorm te geven en heeft de gemeente ruimte om, afhankelijk van de lokale behoefte, daar vorm aan te geven. Wij onderschrijven (nogmaals) het belang van een actueel beeld m.b.t. de diversiteit van de ondersteuningsbehoeften.

Het voorkomen van maatwerkvoorzieningen is volgens ons geen doel op zich in het belang van de zorgvrager en mantelzorger, maar wel het gevolg van goede voorzieningen.

Graag aanpassen goede cliëntondersteuning en ook ondersteuning (i.pl.v. cliëntondersteuning) voor de mantelzorger. Of is de mantelzorger in de ogen van de gemeente client? **Consequent woordgebruik** geeft duidelijkheid.

Op basis van externe informatie lijkt er verschil te zijn in inkoopbeleid van beide gemeenten bij MEE Gelderse Poort. Maasdriel koopt alle diensten in en Zaltbommel alleen cliëntondersteuning. Dit blijkt overigens niet uit de gegevens op de gemeentelijke sites. Valt dit onder de lokale inkleuring of is meer uniformiteit hierin een voordeel? Ons verzoek is om dit nader te onderzoeken op nadelen voor de mantelzorgers.

Met betrekking tot de 2 mantelzorgconsulenten Welzijn Bommelerwaard horen wij veel goede berichten. Bij twijfel of zij voldoende tijd hebben adviseren wij dit uit te breiden naar 3 personen. Ook hier gaat de kost voor de baat uit, maar het komt vooral ook cliënten en mantelzorgers zeker ten goede.

Uit navraag weten wij dat mantelzorgers de weg naar Welzijn Bommelerwaard weten te vinden. Dat circa 50% liever niet ingeschreven staat heeft meerdere oorzaken en zou als vraag in een mantelzorg onderzoek meegenomen kunnen worden.

NB niet iedere mantelzorger die het compliment aanvraagt heeft hulp nodig.

De nieuwsbrief van Welzijn Bommelerwaard is heel nuttig, maar bereikt alleen diegenen die ingeschreven staan. Dat is een gemis en vraagt om een oplossing.

Men zoekt hulp bij voorkeur dicht bij huis en dus is het wenselijk dat Welzijn Bommelerwaard **in beide gemeenten gevestigd** is.

1.9 Mantelzorgwaardering

De CSDB pleit er voor deze waardering ruimhartig doch kritisch toe te passen en mantelzorgers van Wlz-cliënten er in mee te nemen. Uit praktisch oogpunt lijkt het ons wenselijk te verkennen welke vorm van waardering mantelzorgers het meest aanspreekt.

Beleidskeuze 1 lijkt ons prima. Is er ook sprake van beleidskeuze 2? Svp aandacht voor de **nummering** en indeling samen met 1.10.

1.10 Aandachtspunten

De vormgeving van het mantelzorgbeleid zoals voorgesteld door Vilans, de 4 V's, lijkt ons, zoals eerder genoemd, een goed uitgangspunt. De driedeling van Movisie mbt de rollen die zijn weggelegd voor de gemeenten is helder, maar vraagt serieus aandacht voor de huidige ambtelijke capaciteit en stabiliteit. Voor optimale samenwerking en afstemming tussen mantelzorgers, vrijwilligers en professionals is het wenselijk dat er **minder wisselingen** komen in de bezetting en men elkaar beter leert kennen.

2. Vinden

2.1 Voor de **netwerkpartners** (wie zijn dat allemaal?) is het relevant om **geïnformeerd** te worden over de uitgangspunten, zoals beschreven in dit mantelzorgbeleid.

2.2 Huidige situatie

Welzijn Bommelerwaard zou meer in de breedte **zichtbaar** gemaakt kunnen worden door social media en door bijvoorbeeld mee te liften op de gemeentelijke pagina in het Carillon. Dat kan met korte berichten over actuele ontwikkelingen m.b.t. mantelzorgers, vrijwilligers en ouderenadviseurs. Onze inschatting is dat dit veel bewoners bereikt.

De cruciale rol voor het vinden van mantelzorgers via de gebiedsteams en buurtteams onderschrijven wij. Er bereiken ons signalen mbt de gebiedsteams, dat als het niet heel dringend is, men best lang moet wachten op een afspraak.

2.3 Wat te doen om mantelzorgers beter te kunnen vinden?

Wij zien uit naar de actuele **netwerkanalyse** en verzoeken die makkelijk vindbaar te maken voor burgers in het algemeen, cliënten en mantelzorgers. Net als bij Welzijn Bommelerwaard is regelmatige **communicatie** van de gemeente, zoals beschreven, zeker wenselijk. Volgens ons zou dat frequenter kunnen.

Naar wij aannemen is aan iedereen persoonlijk toestemming gevraagd om in de database geplaatst te worden en is er een zorgvuldig protocol wie daar toegang toe hebben en gebruik van mogen maken.

3. Versterken

3.1 Spreekt voor zich. In het voorbeeld herkennen wij de werkwijze van Welzijn Bommelerwaard.

3.2 Het lijkt ons wenselijk te verkennen wat de voor en nadelen zijn van de outreachende manier van werken van het buurtteam in Zaltbommel en dit te vergelijken met de methode in Maasdriel. Naast ons voorstel voor een grondig onderzoek onder mantelzorgers lijkt ons een periodieke update met een vragenlijst bij de aanvraag mantelzorgwaardering (7 H3) zeker wenselijk.

Wij zien graag een voorstel tegemoet mbt het aanstellen van een specifieke belangenbehartiger voor mantelzorg.

Het zou mooi zijn als Maasdriel zich op korte termijn formeel ook een mantelzorgvriendelijke gemeente kan noemen en daarmee tevens een voorbeeld is voor lokale werkgevers

Naast de genoemde adviesraden missen wij de verwijzing naar de CSDB, die mantelzorg hoog op de agenda heeft staan en grotendeels ervaringsdeskundig is.

3.3 Regel 6 svp aanvullen met een mantelzorger die onderdeel uit maakt van de CSDB of deze raad als zodanig te benutten.

Het lijkt ons vanzelfsprekend om de onderzoeksmethode en benaderingswijzen aan te passen aan de doelgroep en stellen voor om het inventariseren hiervan mee te nemen in het onderzoek onder mantelzorgers.

Kunnen relevante suggesties cq de conclusies uit de laatste gezondheidsmonitor al meegenomen worden? Waarom missen die hier?

De financiële zorgwaardering lijkt op basis van navraag door ons voordelen te hebben tov feestelijke bijeenkomsten, want daar hebben de meeste mantelzorgers

geen tijd voor of zijn ze te moe voor. Goede en makkelijk te organiseren respijtzorg en het kunnen vinden van bruikbare informatie is wel zeer welkom.

Graag vernemen we meer details over borging in de gemeentelijke jaarplanning mbt het informeren van lokale werkgevers over mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid.

4.1 Het voorbeeld van 's-Hertogenbosch mbt ondersteuning in de vorm van tuinonderhoud zien wij als heel wenselijk.

4.2 Het spreekt voor zich dat respijtzorg voor verlichting zorgt, dus baart de beschrijving van de huidige situatie ons grote zorgen. De belemmeringen die de gebieds- en buurtteam ondervinden bij de inzet van respijtzorg, zoals het niet beschikbaar zijn van ruimte en/of lange wachttijden, verdienen meer aandacht en vragen om een oplossing. Dit zien wij graag verder uitgewerkt.

4.3 Het meer willen inzetten op respijtzorg en het bieden van maatwerk, vraagt om oplossingen voor de belemmeringen zoals o.a. beschreven bij 4.2. Informele zorg is primair bedoeld om mantelzorgondersteuning te verlichten en kan daardoor wellicht bijdragen aan lagere kosten. Uit ervaring weten we dat er al hard gewerkt wordt aan het vinden en binden van vrijwilligers. Die zijn er steeds minder nu steeds meer vrouwen ook buitenshuis werken en iedereen langer aan het werk is. Het is zeer de vraag of hierdoor voldoende capaciteit om ondersteuning te bieden kan worden gerealiseerd.

Het investeren in kennis en vaardigheden van de wel beschikbare vrijwilligers mbt mantelzorgondersteuning is zeker nodig. Daarnaast vragen wij aandacht voor het bewaken van signalen van mogelijke misstanden en een voorstel bij wie dit wordt neergelegd.

Een verwijzing in dit beleidsplan naar de richtlijn mantelzorgondersteuning van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport lijkt ons meerwaarde te bieden. Het organiseren van netwerkcoaching verdient verdere uitwerking en zicht op haalbaarheid.

NB. Op de sites van de gemeenten staat een verwijzing naar onafhankelijke cliëntondersteuning. Zaltbommel biedt dit kosteloos aan via de professionals van Mee Gelderse Poort. Maasdriel verwijst naar vrijwilligers van Welzijn Bommelerwaard en van een ouderenbond. Onze voorkeur gaat in dit verband uit naar cliëntondersteuning door professionals.

Mocht het meerwaarde hebben om in dit beleidsplan melding te maken van aanbieders van vrijwillige ondersteuning door ouderen bonden dan wijzen we er op dat er meerdere ouderenbonden lokaal actief zijn. Mocht onze informatie kloppen dat Maasdriel ook gebruik maakt van het aanbod van Mee Gelderse Poort, dan stellen we voor dat op de site te vermelden.

Maasdriel verwijst daarnaast ook naar een vertrouwenspersoon. De betreffende brochure (pdf, 551.1 kB)* bevat gedateerde informatie en behoeft actualisering.

5. Verbinden

5.1 De ondersteunende en regisserende rol van de gemeente voor het leggen van verbindingen tussen formele en informele zorg zouden we graag nader uitgewerkt

zien. Daarnaast een uitwerking hoe de gebiedsteams en het buurtteam ondersteund gaan worden om adequaat maatwerk te kunnen leveren.

5.2 De beschreven huidige situatie laat zien dat er met structureel overleg veel te winnen zou kunnen zijn.

5.3 Wekt de indruk dat dit eenvoudig te realiseren is.

6. Bevat geen informatie.

Hier kunnen wij achterstaan en zien graag de door ons genoemde suggesties en adviezen hierin meegenomen.

6.1 Tenslotte

Waar het kan zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit is budgettair neutraal uitvoeren een optie. Waar dit niet budgettair neutraal kan, vragen wij in het belang van een goed en verantwoord mantelzorgbeleid om budget daar voor vrij te maken.

Tot slot

De CSDB betreurt het overigens wel dat er 5 jaar voorbij zijn gegaan sinds 1 januari 2015 voordat er een mantelzorgbeleid tot stand is gekomen. Het lijkt ons wenselijk waar mogelijk de informatie op de beide sites op elkaar af te stemmen.

*De CSDB vraagt aandacht voor het actualiseren van de brochure voor de vertrouwenspersoon op Maasdriel.nl. Mevrouw Ank van Duin, van het LSR, is vanaf september 2019 niet meer werkzaam voor Maasdriel.

Met vriendelijke groet,

Mieke Boas van der Tas
Voorzitter Cliëntenraad Sociaal domein Bommelerwaard